

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2024

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ (36)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Δευτέρα, 17 Ιουνίου 2024

08:00-11:00

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

1. Στο εξώφυλλο του τετραδίου απαντήσεων να συμπληρώσετε όλα τα κενά με τα στοιχεία που ζητούνται.
2. **Η πρώτη σελίδα του τετραδίου απαντήσεων να παραμείνει κενή για την άσκηση της ορθογραφίας.**
3. **Να απαντήσετε ΟΛΑ τα ερωτήματα.**
4. **Να μην αντιγράψετε τα θέματα** στο τετράδιο απαντήσεων.
5. Να μην γράψετε πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
6. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα **μόνο με μπλε πένα ανεξίτηλης μελάνης.**
7. Απαγορεύεται η χρήση διορθωτικού υγρού ή διορθωτικής ταινίας.

ΜΕΡΟΣ Ι. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α. Απόδοση και κατανόηση διδαγμένων κειμένων

(Μονάδες 30)

A.1 Να αποδώσετε **μόνο τις έντονα μαυρισμένες προτάσεις** των πιο κάτω κειμένων (Κείμενο 1 και Κείμενο 2) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 1

Λέγε δή, τί ήγει εἶναι τὸν σοφιστήν; Ἐγὼ μὲν, ἦ δ' ὅς, ὡσπερ τοῦνομα, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες· ἀλλ' εἴ τις ἔροίτο ἡμᾶς, Τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἂν πού αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τᾶλλα οὕτως· εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροίτο, Ὅ δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, ὧ Σώκρατες, ἦ ἐπιστάτην τοῦ ποιήσαι δεινὸν λέγειν; Ἴσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν.

Πλάτωνος *Πρωταγόρας Δ'*
(μονάδες 10)

Κείμενο 2

Ὁ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὖνους ἀκροατὴς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὃ τε ἄπειρος ἐστίν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἐτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἰκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσεν· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἐκάστου βουλήσεως τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλείστον.

Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῆ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν.

Θουκυδίδου *Ἱστορία Β'* 35-36
(μονάδες 6)

A.2 Σε ποιους ή σε τι αναφέρονται οι έντονα μαυρισμένοι όροι των πιο κάτω αποσπασμάτων: **ἐκεῖνο, αὐτόν, αὐτοῦ**; Να απαντήσετε στα Νέα Ελληνικά.

i. εἰ δέ τις **ἐκεῖνο** ἔροιο, Ὅ δὲ σοφιστῆς τῶν τί σοφῶν ἐστίν; τί ἂν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης; τί ἂν εἴποιμεν **αὐτόν** εἶναι, ὧ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν; Ἴσως ἂν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν. (ἀπόσπασμα ἀπὸ το Κείμενο 1)

ii. ὁ τε γὰρ ξυνειδῶς καὶ εὖνους ἀκροατῆς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἅ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσειε δηλοῦσθαι, ὁ τε ἄπειρος ἔστιν ἅ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν **αὐτοῦ** φύσιν ἀκούοι.

(ἀπόσπασμα ἀπὸ το Κείμενο 2)

(μονάδες 6)

A.3 Σύμφωνα με το Κείμενο 2, μία ἀπὸ τις πιο κάτω δηλώσεις εἶναι λανθασμένη. Να την εντοπίσετε καὶ να αιτιολογήσετε την ἀπάντησή σας με συγκεκριμένη ἀναφορά στο κείμενο (Θουκυδίδου *Ἱστορία* Β' 35-36).

- i. Οι ακροατές ανταποκρίνονται στον ἔπαινο με βάση τα προσωπικά τους βιώματα.
- ii. Ο ομιλητής αποφασίζει να διαφοροποιηθεῖ ἀπὸ τους προγενέστερους του.
- iii. Ο ομιλητής ἐπιθυμεί ο λόγος του να γίνει ἀρεστός στο ακροατήριο.

(μονάδες 8)

B. Αδίδακτο κείμενο για απόδοση στα Νέα Ελληνικά

(Μονάδες 25)

Να αποδώσετε το πιο κάτω αδίδακτο κείμενο (Κείμενο 3) σε ορθό νεοελληνικό λόγο.

Κείμενο 3

Μετά την απόφασή τους για εκστρατεία στη Σικελία, οι Αθηναίοι συγκαλούν νέα συνέλευση για διευθέτηση των λεπτομερειών της αποστολής, όπου ο Αθηναίος στρατηγός Νικίας εκφράζει τον προβληματισμό του.

καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν ἤρημένος ἄρχειν, νομίζων δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλευθῆσθαι, ἀλλὰ προφάσει βραχεῖα καὶ εὐπρεπεῖ τῆς Σικελίας ἀπάσης, μεγάλου ἔργου, ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρήνει τοῖς Ἀθηναίοις τοιάδε. «Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἦδε ξυνελέγη, καθ' ὅτι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεῖα βουλῆ περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἄλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι. καίτοι ἔγωγε καὶ τιμῶμαι ἐκ τοῦ τοιούτου καὶ ἦσσαν ἐτέρων περὶ τῷ ἑμαυτοῦ σώματι ὀρρωδῶ.»

Θουκυδίδου *Ἱστορία Ζ'* 8.4-9.2

Λεξιλόγιο:

εὐπρεπής, ἐς: φαινομενικά σωστός

ἐφίεμαι (+γενική): αποβλέπω σε κάτι, επιθυμῶ

παρέρχομαι: ανεβαίνω στο βήμα (για να μιλήσω)

πόλεμον αἴρομαι: ξεκινῶ πόλεμο

ὀρρωδέω -ῶ: φοβάμαι

Γ. Αδίδακτο κείμενο για ορθογραφία

(Μονάδες 5)

Γ.1 Υπαγόρευση αδίδακτου κειμένου για ορθογραφία:

Πλάτωνος *Πολιτεία* IV.444d

(μονάδες 3)

Γ.2 Να εντοπίσετε τα δύο ορθογραφικά λάθη που υπάρχουν στο ακόλουθο απόσπασμα και να τα διορθώσετε. Να μεταφέρετε τον ακόλουθο πίνακα στο τετράδιο απαντήσεων και να τον συμπληρώσετε κατάλληλα.

έν γάρ φρονίμοις τε καὶ φίλοις περὶ τῶν μεγίστων τε καὶ φίλων τάληθῆ
εἰδότα λέγειν ἀσφαλὲς καὶ θαραλέον, ἀπιστοῦντα δὲ καὶ ζητοῦντα ἅμα
τοὺς λόγους ποιῆσθαι.

Πλάτωνος *Πολιτεία* V.450d-e

ΛΑΝΘΑΣΜΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ	ΔΙΟΡΘΩΜΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ

(μονάδες 2)

Δ. Γλωσσικές παρατηρήσεις (γραμματικές, συντακτικές, λεξιλογικές)

(Μονάδες 20)

1.α. ἤρημένος

Να γράψετε τον αντίστοιχο τύπο στον ενεστώτα και στον αόριστο β' στην ίδια φωνή.

β. ἄρχειν

Να γράψετε το α' πληθυντικό πρόσωπο της ευκτικής μέλλοντα στην ενεργητική και στη μέση φωνή.

γ. ἐφίεσθαι

Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής ενεστώτα και παρατατικού στην ίδια φωνή.

δ. πειθομένους

Να γράψετε το απαρέμφατο παρακειμένου και το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής υπερσυντελικού στην ενεργητική φωνή.

(μονάδες 4)

2.α. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς (μονολεκτικούς τύπους) των έντονα μαυρισμένων λέξεων (**ἄμεινον**, **βραχεία**) του πιο κάτω αποσπάσματος διατηρώντας τον ίδιο γραμματικό τύπο. Σε κάθε περίπτωση να διευκρινίζετε ποιον βαθμό γράφετε.

ἔμοι μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ **ἄμεινόν** ἔστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω **βραχεία** βουλή περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι. (απόσπασμα από το Κείμενο 3)

(μονάδες 2)

2.β. Να μεταφέρετε στον αντίθετο αριθμό τους έντονα μαυρισμένους τύπους του πιο κάτω αποσπάσματος. Για κάθε τύπο που ζητείται, να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων τον αντίστοιχο αριθμό και τη μετατροπή.

καὶ ὁ Νικίας ἀκούσιος μὲν ἡρημένος ἄρχειν, **(i) νομίζων** δὲ τὴν πόλιν οὐκ ὀρθῶς βεβουλεῦσθαι, ἀλλὰ **(ii) προφάσει** βραχεία καὶ **(iii) εὐπρεπεῖ** τῆς Σικελίας **(iv) ἀπάσης**, μεγάλου **(v) ἔργου**, ἐφίεσθαι, παρελθὼν ἀποτρέψαι ἐβούλετο, καὶ παρήνει τοῖς Ἀθηναίοις **(vi) τοιάδε**.

(απόσπασμα από το Κείμενο 3)

(μονάδες 3)

3.α. Να αναγνωρίσετε συντακτικώς τους έντονα μαυρισμένους όρους του πιο κάτω αποσπάσματος. Για κάθε όρο που ζητείται, να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων τον αντίστοιχο αριθμό και τη συντακτική του αναγνώριση.

Ἡ μὲν ἐκκλησία **(i) περὶ παρασκευῆς** τῆς ἡμετέρας ἤδε ξυνελέγη, καθ' ὅτι χρῆ ἔς Σικελίαν ἐκπλεῖν· **(ii) ἔμοι** μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι **(iii) σκέψασθαι**, εἰ ἄμεινόν ἔστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεία **(iv) βουλή** περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἀλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι.

(απόσπασμα από το Κείμενο 3)

(μονάδες 4)

3.β. Να εντοπίσετε τη δευτερεύουσα πρόταση στο πιο κάτω απόσπασμα και να δηλώσετε τα ακόλουθα: είδος, εισαγωγή, εκφορά και συντακτική θέση.

ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς. (ἀπόσπασμα ἀπὸ το Κείμενο 3)

(μονάδες 3)

4.α. Να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων ποια από τις πιο κάτω νεοελληνικές λέξεις προέρχεται από το ρήμα που δίνεται στην αρχή κάθε σειράς:

- i. **εἵπομεν** (Κείμενο 1): εποικισμός, επικός, επόμενος
- ii. **ἀληθῆ** (Κείμενο 1): λησμοσύνη, κατάληξη, ληστής

(μονάδα 1)

4.β. Δίνονται δύο σύνθετες λέξεις. Από το β'συνθετικό καθεμιάς από αυτές να γράψετε στα Νέα Ελληνικά ό,τι ζητείται κάθε φορά:

- i. **διαδοχῆ** (Κείμενο 2): σύνθετο επίθετο
- ii. **ἐκπλεῖν** (Κείμενο 3): απλό ουσιαστικό

(μονάδες 2)

4.γ. Να βρείτε στο ακόλουθο απόσπασμα και να γράψετε στο τετράδιο απαντήσεων μία λέξη με την οποία συνδέεται ετυμολογικά το νεοελληνικό ουσιαστικό **χρέος**.

Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας ἦδε ξυνελέγη, καθ' ὅτι χρὴ ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν· ἐμοὶ μέντοι δοκεῖ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἔτι χρῆναι σκέψασθαι, εἰ ἄμεινόν ἐστιν ἐκπέμπειν τὰς ναῦς, καὶ μὴ οὕτω βραχεῖα βουλή περὶ μεγάλων πραγμάτων ἀνδράσιν ἄλλοφύλοις πειθομένους πόλεμον οὐ προσήκοντα ἄρασθαι. (ἀπόσπασμα ἀπὸ το Κείμενο 3)

(μονάδα 1)

E. Μεταφορά νεοελληνικού κειμένου στα Αρχαία Ελληνικά (Μονάδες 5)

Να μεταφέρετε το πιο κάτω κείμενο στα Αρχαία Ελληνικά.

Στην Αθήνα, παλιά, όποτε οι νέοι βρίσκονταν σε αδιέξοδο, ρωτούσαν τους σοφούς. Τώρα συναναστρέφονται κυρίως τους φίλους. Τιμούν περισσότερο αυτούς παρά τους σοφούς, επειδή θεωρούν ότι οι φίλοι τούς βοηθούν.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

(Μονάδες 15)

Κείμενο 4

– Πήρε λοιπόν το λόγο ο Πρωταγόρας και είπε: Έ νέε, αν μαθητεύσεις κοντά μου, θα μπορείς, από την πρώτη μέρα που θα με συναναστραφείς, να γυρίζεις στο σπίτι σου καλύτερος από ό,τι ήσουν, και την άλλη τα ίδια πάλι και γενικά κάθε μέρα θα μπορείς να σημειώνεις νέα επίδοση στο καλύτερο.

- Άμα τα άκουσα εγώ, είπα αυτό που λες, Πρωταγόρα, δεν είναι καθόλου παράδοξο, είναι φυσικό, γιατί και σένα, τον τόσο μεγάλο στην ηλικία και τη σοφία, αν σε δίδασκε κανείς κάτι που να μην το ξέρεις, κέρδος θα είχες. Μην το παίρνεις λοιπόν έτσι, αλλά αλλιώς να έτσι, αν αλλάζοντας τούτη δα κιόλας τη στιγμή επιθυμία ο Ιπποκράτης ήθελε να συναναστραφεί τούτο το νεαρό που τώρα τελευταία βρίσκεται στον τόπο μας, το Ζεύξιππο τον Ηρακλειώτη, και πηγαίνοντας σ' αυτόν, όπως και σε σένα τώρα, άκουε απ' αυτόν ό,τι ακριβώς και από σένα, ότι κάθε μέρα με τη συναναστροφή του θα γίνεται καλύτερος και θα σημειώνει πρόοδο αν του έκανε ακόμη μια ερώτηση: Σε τι λες ότι θα γίνω καλύτερος και θα προοδεύσω; Θα του απαντούσε ο Ζεύξιππος: - Στη ζωγραφική. [...] Έτσι λοιπόν και συ πες στο νεανίσκο και σε μένα που σε ρωτώ για δικό του λογαριασμό: Ο Ιπποκράτης εδώ αν συναναστραφεί τον Πρωταγόρα, από την πρώτη κιόλας ημέρα φεύγει από κοντά του καλύτερος και κάθε μια από τις άλλες ημέρες θα σημειώνει πρόοδο, σε τι όμως, Πρωταγόρα, και τι θα αφορά η επίδοσή του;

- Και ο Πρωταγόρας, όταν άκουσεν αυτά: Και συ, είπε, Σωκράτη, κάνεις την ερώτηση που πρέπει και εγώ με χαρά απαντώ σε κείνους που σωστά ρωτούν. Ο Ιπποκράτης [...] κοντά μου θα μάθει μόνο αυτό για το οποίο ήλθε. Κι αυτό που διδάσκω είναι η σωφροσύνη για τα δικά του, πώς θα γίνει ικανότατος να την κατευθύνει και με τις πράξεις και με τους λόγους του. – Άραγε, είπα εγώ, καταλαβαίνω τι λες; Δίνεις, αλήθεια, την εντύπωση ότι εννοείς την πολιτική τέχνη και ότι υπόσχεσαι πως μορφώνεις καλούς πολίτες. – Αυτή ακριβώς είναι, είπε, η υπόσχεση που δίνω.

Πλάτωνος *Πρωταγόρας* Θ'

1.α. Στο Κείμενο 1 (Πλάτωνος *Πρωταγόρας Δ'*) και στο Κείμενο 4 (Πλάτωνος *Πρωταγόρας Θ'*) οι συνομιλητές συζητούν για το ίδιο θέμα.

Ποιο είναι αυτό και σε ποιο συμπέρασμα καταλήγουν στο κάθε απόσπασμα;

(μονάδες 3)

1.β. Να γράψετε μία κοινή σωκρατική μέθοδο που εφαρμόζεται στο Κείμενο 1 και στο Κείμενο 4 (απλή αναφορά) και να εξηγήσετε τη λειτουργία της στο καθένα από αυτά.

(μονάδες 3)

2. «τὴν γὰρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε **ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν** παρέδωσαν.» (απόσπασμα από το Κείμενο 2)

Αφού σχολιάσετε τη φράση του Περικλή «*ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν*», να εξηγήσετε ποιον στόχο του ομιλητή εξυπηρετεί η αναφορά της.

(μονάδες 5)

3. Στο Κείμενο 2 (Θουκυδίδου *Ἱστορίαι Β' 35-36*) χρησιμοποιείται το σχήμα της αντίθεσης. Να γράψετε ένα αντιθετικό ζεύγος στα Αρχαία Ελληνικά και να εξηγήσετε τη λειτουργία του στο συγκεκριμένο απόσπασμα (μία λειτουργία).

(μονάδες 4)

-ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ-

Τύχη ἀγαθῇ!